

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Hajnal-utca 2.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 "

Negyedévre 2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Gróf Apponyi Albert demokráciája.

A főrendiház reformja fölött való képviselőházi vitában gróf Apponyi Albert beszéde volt a legkiemelkedőbb momentum. Viharos lelkesedés az ellenzék minden padján, különösen az antiszemita körében. Még ma is, akárki szól a javaslat mellett, mindig Apponyit említi, a nagy demokratát. A lelkesedés őrzöngése odáig megyen, hogy egy antiszemita bolondlap szerkesztője, meg egy antiszemita napilap hajóbukott ujdondásza fáklyás menetet is jelentettek a rendőrségnél az Apponyi tiszteletére. Hanem hát a mézeskalácsosok demokráciája nyilván nem terjedt odáig, hogy a lelkes hirdapíróknak a fáklyákat hitelezze, és a menet elmaradt. Kár. Hallottunk volna a nagy férfiutól egy újabb demokratikus enunziációt, a mi sokat ér, mert már az elsővel, a melyet a népképviselőnek kifejtett, alaposan lefőzte Tocqueville, Labouley, Mill Stuartot, Deák Ferenczet és Kossuthot. Legalább bizonyos lapok rajongásig fokozott extázisa azt állítja róla.

Igaz, hogy Jókai szerint Apponyi gróf ölelgeti, csókolgatja a demokratákat, de ebédre meg nem hívja, de hát Apponyinak a politikai nagysága mellett, — ugyanezek szerint a lapok a szerint, — Jókainak még a regényirői nagysága is eltörpül. Rákiabálják, hogy udvari poéta, a mi roppant kicsinylő kifejezés egy demokratától, a ki csak olyan udvar tisztelet, olyan udvarért lelkesül, a melynek felburjánzott füve pompás heverő helyül szolgál a hétszilvafa árnyékában.

Ez az udvar, a hét szilvafával, a rozsdás ekével, dülledező vályogfalaival, ez a gróf Apponyi Albert demokráciájának az ideálja. Ezt akarja ő a főrendiházban képviselve látni. Demokrata ő méltóságának nem kell a főrendiházban a kinevezett peer, a ki nagy vagyona által független, nem kell a kinevezett peer, a ki lángesze, tudománya által tekintély, bár alacsony sorsból küzdte föl magát magasra, és nem kell neki az, a ki a kereskedelem terén kapacitás, és mint ilyen az ország anyagi jóllétének hathatós támogatója. Ez sem kell neki, mert ez a demokráciának nem legitim gyermeke, ezt a méltóságos demokraták ott a muzeumban meg nem tűrnék maguk között, mert korcs, a demokrácia fatytyu hajtása, nem közjük való.

Természetesen, hiszen a méltás demokraták hogy ülnének együtt például a zsidóval, a ki a magyar történetírás, a magyar nyelv vagy a magyar irodalom kitünősége. Az a sajtó, a külföld, az akadémia előtt lehet nagy férfi, de a méltás demokrata főrendek előtt csak — zsidó, a demokrácia korcs-születte.

Természetes, hiszen a méltás demokraták hogy ülnének együtt azzal a nagy birtokos, például zsidóval, a ki a vagyonát elprédált, eldorbézolt gróf uradalmát megvette, abban most, mióta gazdálkodást folytat, gyárat emel, ipart üz és áldást hoz az elszegényedett vidéknek. Ez lehet vagyona független, lehet működésére elismert auktoritás, tevékenységére fáradhatatlan, tiszteletre méltó ur mindenki szemében, de a méltás főrendek demokráciája előtt csak — zsidó. A demokrácia korcs születte.

Természetesen, hiszen a méltás demokraták hogy ülnének együtt, például azzal a zsidóval, a ki a tespedő magyar kereskedelmet virágzásra hozta, a kinek a lelkiismerete, szorgalma dicsőséget szerzett Európa piacán a magyar produktumoknak, hitelt a magyar üzletvilágnak. Mit piac, mit produktum a méltás főrendek demokráciájának. A mit tett ez a kitünő kereskedő, a maga hasznáért tette. Érje be vele és ne vágyakozzék a főrendiházba, a hol ő a III. Károly által gróffá tettek előtt csak zsidó, a demokrácia korcsszülette, fattyugyermeke.

Hanem az a lerongyolott gentry, a kinek a hét szilvafáján kevesebb darab szilva terem, mint a hány darab fizetetlen váltója van az árnyékában nyujtzkodónak, — az a főrendek közé való, az legitim gyermeke a demokráciának.

Az a vidéki kapacitás, a kinek történelmi a neve, ámbátor a nemesi kuria portáját régen bezárták az orra előtt, s az atyafiság, sógorság, komaság kiszorított neki egy kis megyei főjegyzőséget vagy szolgabiróságot, hogy tudjon miből megélni, s hogy tudjon még mire váltókölcönt szerezni, — ez a kapacitás, — ez is legitim gyermeke a demokráciának, ez is oda való a főrendek közé.

Mert csak a történelmi alapou fejlődhetik a demokrácia, és csak az az intézmény a demokrácia legitim gyermeke, a melyik a történelmi fejlődés méhéből született. Vagy is csak a gentry, csak a nemes ember, csak a történelmi név való a méltás báró, gróf és herczegek méltás demokráciájának főrendiházába. Ez a legitim gyermek, a többi korcs, a többi fattyu.

Ez már nem csak az agrárpolitika beeső szakadása egy alkotmányunkat érintő reformkérdésbe, ez azoknak az előjogoknak felelevenítése, a melyekről 1848-ban az akkori demokrata főurak lemondtak, önkényt, lelkesedve, hazaszeretetből, a népszabadság s az emberek egyenlősége érvényesítésére.

Persze annak már harminczhét éve. És har-

minczhét év hosszú idő. A főnemesség akkori lényére az akkori demokraták voltak befolyással. Egy Kossuth Lajos és egy Deák Ferencz.

Ma új eszmék, új áramlatok világát éljük. Ma a Kossuth és Deák Ferencz demokráciája elévült, mert ez a demokrácia a zsidót is magához emeli, ez a demokrácia nem válogat benne, új-e vagy régi a név, a mely a magyar nemzet szellemi fejlődésének, anyagi haladásának hirt, dicsőséget, elismerést szerzett. A Kossuth és a Deák Ferencz demokráciája nem keresi, katolikus-e vagy zsidó, nemes-e vagy paraszt, a kit a saját tetteiért, saját érdemeiért tisztelni kell, az csak az embert látta, az embert kereste.

Ócska dolgok, elavult fogalmak, a történelmi fejlődésen alapult demokráciának fattyuhajtásai, korcsszülöttei. Deák Ferencznek a demokráciáját először Pauler támadja meg a hitbizományok érdekében, azután még nagyobb erővel, rengeteg hatással gróf Apponyi Albert. Ő nem az embert nézi többé, hanem a nemest, nem azt keresi, kinek milyen az érdeme, kinek milyen az égreható tevékenysége a jelenben, hanem azt nézi, hogy kinek milyen a nemesi czimere, a melyet a történelmi múltban szerzett meg az ősapja, tán azért, hogy el nem káromkodta magát, mikor a király Iova a négy első fogát kivágta.

Imé, az új főrendiház elemei a méltóság demokraták történelmi múltat visszatükröző reflex üvegén. Imé, ez is demokrácia, a Kossuthot és Deákot eltörpítő »nagyság«, Apponyi gróf ajkairól hirdetve.

A halál árnya kísérteni jár, az egérrágtá ócska kutyabőr az új demokratikus elvek lengő lobogója.

Hej, bizony nagy kár, hogy az az antiszemita bolondlap szerkesztője nem üthette nyélbe a »nagy« demokratát megtisztelő fátylós menetet. Ki tudja, mit hallottunk volna még akkor, ha a méltóság demokrata gróf nagy államférfiúi bölcsesége a népnek nem képviselői, de maga a feleséges »nép« előtt nyilatkozik.

Hol van a veszély?

Két ijesztő járvány tört ki a civilizált világban és nagy veszélyekkel fenyeget. Az egyik az öngyilkossági vágy, mely egyre nagyobb arányokat ölt s gyakorolja végzetes hatását. Habár az öngyilkosságok száma a legnagyobb azokban a központokban, a melyekben a bűn és szédelgés, a fényezés és hivalkodás, a pompa és élvezetvágy, a hiúság és tetszelgés ütnek tanyát, s a hol e szerint minden válság megköveteli a maga törvényes áldozatait, ennek daczára ez a járvány az egész országra kiterjeszkedik. Sőt vannak tartományok, melyekben az öngyilkosságok száma aggasztó mértékben szaporodik.

E bűnnek egyik oka kétségtelenül a felsorolt körülményekben s az uralkodóvá vált féktelenkedésekben keresendő, a tulajdonképeni és valódi ok azonban a vallástalanság terjedésében rejlik, a hitetlenségben, a vallás iránti közönyben, az emberekben, a gondviselésben, s a lélek halhatatlanságában való kételkedésben található föl. De az utóbbi különösen az, a mely a szerencsétlen öngyilkos lelkének ellentállási erejét megtöri és előidézi az öngyilkosságban rejlő erkölcsi gyávaságot. Ez az, a mely képtelenné tesz az élet kedvezőtlen viszonyaival, a szédelgő üzletek következményeivel megküzdenni, a szerencsétlenséget elviselni s abból magunkat kiküzdenni. Ez a hitetlenség szibbasztja meg a szellemet, megrabolja annak határozott magatartását, emelkedett lendületét, s megengedhetővé teszi ránézve ama lelkiismeretlenséget, mely szülőket és hozzátartozókat, a kik a bűnös cselekedet által érintve vannak, fájdalommal tölt el, nyomorba taszít, a szégyenen és gyászon kívül, a mely az öngyilkosság ténye által a családot éri.

A másik hatványos járványa korunknak az anarchizmus és a nihilizmus, mely törrel, revolverrel és dinamittal dolgozik. Nem lehet elvitatni, hogy ez a járvány is egyre terjed, s már alig van állam, a melyben gaz tetteit ne gyakorolta volna. Sőt azon veszedelem előtt állunk, hogy e járvány is egyre növekvőben van, s undok mosterségét mindig ügyesebben és a tapasztalás által kipróbáltabb eszközökkel gyakorolja.

Hol lesz itt a megálló határpont? Mert ezeknél többé nem egyis áldozatokról, hanem tömeges gyilkosságokról van szó, mivel a dinamit gyilkos hatása az ártatlanok ezreit és ezreit kergeti halálba.

TÁRCZA.

Házasságok és születések

— Az „Egyenlőség“ tárczája. —

II.

Ha a statisztikai adatokat tekintjük, akkor a születések a zsidóknál kisebb számmal fordulnak elő, mint a többi lakosoknál, kik közt élnek. Az alantabb közölt kimutatás ezt az állítást a legekleatásabban bizonyítja minden országra nézve. E szabály alól kivételt képez Algir, Magyarország és Prága.

Igy születtek:

	Idő.	Zsidó.	Keresztény.
Algirban	1844	45·8	36·8
Algirban	1878	52·7	32·8
Osztrákország	1851—7	26·5	38·5
Osztrákország	1861—70	28·0	38·7
Bukarest	1878	29·8	30·7
Franciaország	1855—9	24·9	26·5
Magyarország	1874	46·9	39·7
Budapest	1873	37·9	42·8
Prága	1880	26·1	21·9

Poroszország	1824—73	34·7	40·4
Oroszország	1867	32·6	50·1
Oroszország	1868—70	32·0	49·5
Toskana	1861	27·2	39·0
Vesztfália	1844—73	30·1	36·7

Ez az eredmény valóban meglepő, ha elgondoljuk, hogy a zsidók szaporodása sokkal nagyobb, mint a körülöttük lakó népeké. Ez a két egymással ellentétben álló tény: a születések kisebb száma és a népesedési arány nagyobb volta olyan sajátságos, hogy magyarázata nem lesz érdektelen.

Bizonyos ugyanis, hogy a halálesetek az öt éven aluliaknál zsidók közt sokkal kisebb számmal fordulnak elő, mint más népeknél, innen van, hogy a házasságra még nem érett egyének a zsidóknál többségben vannak a szomszéd népek ilyen koru egyénei fölött.

Ez kitűnik például Budapestben is, a hol 1881-ben a 20 éven aluli zsidók száma 45 százalékot tett, holott az ugyanilyen koru keresztények száma aránylag csak 35 százalékra ment

Ha ezek a számok valók és nincs kétség hitelességük iránt, akkor — hacsak a felnőtteket számláljuk, — a születések minden 1000 után 38 helyett 69-re rugnának a zsidóknál, a keresztényeknél ellenben 43 helyett 65-re.

Ezeknél az erkölcsi sülyedés és a teljes vallástalanság nyilvánvaló s a mi a legrosszabb, hogy itt nem egyesek lelkiismeretlenségéről van szó, hanem az istentelenség és a bűnök egész rendszeréről, a mely a tömeget az állítólagos szükségekre utalással hatalmába kerítvén, rablásra, gyilkolásra, rombolásra és vad gyűlöletre izgatja. Ezek nyilvánosan hirdetik a harcot minden vallás, minden erkölcsi érzet, minden hitbéli meggyőződés ellen, s alapelveik a tájékozatlan és tudatlan tömeg kedélyéhez könnyen hozzáférők. Valóban vaknak kellene lenni annak, a ki ezen jelenségek okát nem a vallás és a vallásos érzület, a vallásos szellem hanyatlásában keresné.

Tudjuk, mit mondhatnak ez állításunk ellenében. Azt, hogy valjon az elmúlt időkben nem történtek-e súlyos bűnök, tömeges gyilkosságok a vallás lobogója alatt. Igaz, de ez régen volt, a vad barbárizmus, a fanatizmus korában, a míg ma a humanizmus idejében élünk, midőn az emberekben ki kell hogy fejlődött legyen az erkölcsi érzet, midőn a jogállamban a jogegyenlőség elvei az uralkodók. A társadalom törekvése folytonosan oda irányul, hogy a még létező egyenlenségeket elsimítsa, s az élet visszasságain, nyomasztó szükségsein segítsen, olyan időben élünk, midőn a nyilvános és magán jótékonyosság fáradhatatlanul azon munkál, hogy közintézetek és egyesületek útján az emberek nyomorán segítsen.

A humanizmus javát és érdekeit ápoló mindezen utak olyanok, a melyek legszebb célokhoz vezetnek, csak hogy e cél elérését eredményező, az általános tevékenységre ösztönző szellemnél tapasztaljuk, hogy az nélküli a tömeg részéről a vallásosság és az erkölcsi erő zománczát. S ez a hiány az, a mely gátjául szolgál a haladásnak, s a mely a humanisztikus intézmények eredményeit fenyegeti.

Nem akarunk annak a hosszas fejtegetésébe bocsátkozni, hogy minő okok idézték elő a vallástalanságot, sőt mondjuk ki, hogy különféle indokok idézték fel ezen ellenséges magatartást a vallás irányában, a mely állandóan és folytonosan növekvőben van. De egyet még is ki kell emelnünk, és ez a vallásvegyítés, mely a legutóbbi időben nagyon is irányzatos módon lépett előtérbe. Azon igyekeznek, hogy a vallás sajátosságait és karakterisztikus jellegét, valamint annak történelmi elemeit ellenezzék, takargassák, sőt megsemmisítsék, s az ekképen támadt hézagokat látatlanná tegyék. Pedig a val-

lásnak éppen eme takargatott és kiküszöbölni akart elemei azok, a melyek a kedélyekre való hatást biztosítják, s a melyek az emberek lelkében a kegyeletes érzelmeket belecsepegtetik. Ezeket tépik ki abból a talajból, a melyben századok óta felnövekedik és helyettesítik általános frázisokkal, üres mondásokkal, a melyek a lélekben mélyebb, igazabb érzelmeket felkölteni képtelenek, általános frázisokkal, melyek sem az élet egyes esélyeivel, sem a tudomány befolyásával, sem a tudományos föltevésék és radikális rendszerekkel szemben, fenn nem tarthatják magukat. S mindez azért van, mert nincs meg többé a valódi vallás-szabadság, nincs meg a becsületes meggyőződés tisztelete, mert nem akarják megérteni és felfogni, hogy a különböző vallásfelekezeteknek, a haza és az állam jólétére, békében kell élniök egymással. Ez az, a mit manapság a zsidóság ellen mindeafelől megkísértenek, hogy t. i. a zsidót és a keresztényt egy niveaura emeljék, s ezzel nem csak a zsidó vallásnak, de a kereszténységnek is életelemeit vagdalják, és ily kísérlet, ha sikerülne, mind a kettőt éltető gyökerétől fosztaná meg.

Nem, nem a vallás van veszedelemben, hanem az emberek. Hiszen a vallás sokkal mélyebben fekszik az emberek lelkében, századok óta annyira beverte magát a szivben és a lélek világába, hogy azt onnan kitépni a legdurvább materializmusnak sem lehet; mindig élni fog az a lélekben és mindig számtalanok fogják vigasztalódásukat abból meríteni, és nem fog az elmulni, nem fogják azt kiirtani, bár nemzedékek nemzedékeket váltsanak is föl.

A. Z.

A főrendiházi reform.

— A képviselőházi vitáról. —

A főrendiház reformjáról szóló törvényjavaslat fölötti vita soknak felnyitotta a szemét, a ki eddig vakon hitte, hogy a szabadelvűség szelleme dominál a képviselőházban. De nemcsak, hogy nem dominál, hanem még szerény helyet sem tud magának kivívni az újabb törvényhozási alkotásokban. És a legsajátságosabb a dologban, hogy a szónokok mindamelllett ditirambusokat zengenek a demokratikus elveknek, a liberális eszméknek és a haladó kor szellemének; el sem pirulnak, midőn

Ebből kitűnik, hogy a házasságok és születések száma nem megbízható, hanem a valónál nagyobb mutat, hacsak a felnőttek számát vesszük tekintetbe.

A házasságok termékenységet illetőleg kiderül, hogy a zsidó házasságok rendszerint termékenyebbek, mint a keresztényeké. Az eredmény kitűnik, ha az évenkénti születések számát az évenkénti házasságok számával osztjuk.

E szerint:

	Idő	Zsidó	Keresztény
Algirban	1878	5'0	4'4
Ausztriában	1851—7	8'8	4'4
Ausztriában	1861—70	8'8	3'8
Bádenben	1857—63	5'0	4'1
Berlinben	1881	3'9	3'9
Bukarestben	1870—4	2'6	2'4
Franciaország.	1855—59	3'9	3'0
Prágában	1865—71	4'3	4'2
Poroszország	1819—73	4'9	4'6
Oroszország	1852—9	3'8	5'0
Oroszország	1867	4'3	4'9
Toskanában	1861	4'9	4'0
Bécsben	1864—74	5'5	3'9
Vesztfáliában	1869—73	4'4	4'1

Feltűnő e kimutatásban az az óriási különbség,

mely Ausztriában észlelhető. Ennek oka főleg ott rejlik, hogy a házassági korlátozások folytán az esküvők nagy része hivatalos bejelentés nélkül ment végbe. A zsidó házasságok termékenysége Tait tanár állítása szerint onnan ered, hogy a zsidó nők fiatalabban mennek férjhez. Mert szerinte annál termékenyebb a házasság, minél fiatalabb a nő a házasságkötés alkalmával. E szabály alól úgy látszik csak Oroszország tesz kivételt, a hol annak daczára, hogy a házasságok nagyon fiatal párok közt köttetnek meg, a termékenység, ha nem is sokkal, de még is visszamarad a keresztény házasságok termékenysége mögött.

Egy másik ok, a mi a gyermekbőséget befolyásolja, az, hogy a zsidó nőknél ritkábbak a halvaszülöttek. A fentebbi kimutatás csak az élve született gyermekekre vonatkozik. Minél nagyobb az élve szülöttek száma, annál nagyobb természetesen a gyermekek száma is. De a zsidó házasságok gyermekbősége meg onnan is magyarázható, hogy a zsidóknál a rokonok egymással való összeházasítása gyakoribb, mint a keresztényeknél. Némelyek szerint az ily házasságok ugyanis többnyire gyermekgazdagok. Azt találták, hogy 4'7 gyermek esik egy ilyen házasságra. A vegyes házasságok ellenben ritka kivétellel terméketlenek. Poroszországban 1871—1881-ig 1673 vegyes házasság köttetett, és az eredmény az volt,

egy lélegzettel vörös demokratáknak vallják magukat, és közvetlenül utána nagy páthosszal beszélnek a mágnások hazamentő hivatásáról, exkluzív jogainak biztosításáról s több efféléről.

Az eszmék és elvek annyira össze vannak zavarva, annyira kuszáltak, hogy csak nagy nehezen lehetne meghatározni, hogy hát melyik az a honatya, a ki az igazi demokráciának hiva, a ki tántorithatlanul halad azon az ösvényen, melyet a liberálisizmus kijelölt.

A mit a parlamentben hallunk és látunk, az sem liberalizmus, sem konzervativizmus, hanem egyszerű alku. A szónokok megalkusznak választóikkal, aztán a párttal, aztán meg a környezetükkel és végre az ellentáborral is.

Ha egy képviselő szabadelvü program alapján lett megválasztva, akkor több, mint valószínű, hogy mire a képviselőházban felszólal, legalább is konzervativ lesz, és ha nagyon megszorítják, talán az antiszemita háttrozati javaslatára is kimondja az igent.

Bábeli zavar uralkodik: a függetlenségi párt, mely azelőtt azzal hízelt magának, hogy radikális, most tüntetőleg helyesel minden szónoklatnak, mely a kasztszelleme uralmának akarja előkészíteni a talajt. H e l f y Ignác is beadta már a derekát, ő sem tudott ellentállani, és az e heti beszédében kijelenti, hogy neki a születési arisztokrácia imponál, és kezdi fejtegetni, hogy az arisztokrácia miért lehet nemesebb és műveltebb a polgárnál, a mesterembernél és a kereskedőnél. Ha már H e l f y is így beszél, akkor ne zúgolódjunk a kormány javaslatára ellen, mert az reakciós. Csak folyománya az a mostani áramlatnak. Bartha Miklóst, Ugron Gábort és Hermann Ottót kivéve, alig van tagja a függetlenségi pártnak, mely nem volna kész a legközépkoribb szellemnek koncessziókat tenni a szabadelvűség árán. De ez még hagyján. Hanem mikor azt látjuk, hogy ezek az ugynevezett szabadelvü honatyák azt hirdetik, hogy ők szabadelvűek, és e mellett a legsötétebb reakciónak szószólói, akkor a legnagyobb aggodalommal kell tekintenünk a jövőbe, mert ott, a hol az el-

hogy míg minden protestáns házasságra átlag 4-6 gyermek jut, a zsidók és nem zsidók közti házasságokban átlag csak 1-7 gyermek éretik el.

Bajorországban 1876—1880-ban tiszta zsidó házasságokból átlag 4-7 gyermek származott, a vegyes házasságokból ellenben csak 1-1. Itt hiányzik ugyan a házasságkötők kora, a mi szintén befolyásolja a születések számát, de azért még is több, mint valószínű, hogy a fajbéli különbség az oka e terméketlenségnek, mert köztudomásu, hogy faji különbségek a nagyobk termékenységet megakadályozzák.

Még egyet kell itt kiemelni, azt ugyanis, hogy a zsidóknál az ikerszülések sokkal ritkábbak, mint a keresztényeknél Oroszországban 1867-ben a születések 25 százaléka iker volt, a zsidóknál ugyanabban az évben csak 1-1 százalék. S z á z e z e r szülesnél a zsidóknál 25, a többi lakosoknál 35 a háromcz. Galicziában 1870—75-ben a zsidóknál 0-9 százalék, keresztényeknél 1-2 százaléka a születéseknek iker volt. Mosony városában ugyanabban az évben konstatálták, hogy 184 zsidó születésre egy ikerszülés kerül, keresztényeknél ellenben minden 102-dik születésre, a horvátoknál meg 75 születésre jut egy ikerszülés.

O. W.

vekkal ily könnyelműen dobálnak, ott a haza sorával is játékot üznek csupán.

Keglevics István gróf azt mondta, hogy ha a felsőház a zsidó felekezet képviselőt a főrendiházban nem akceptálná, ő sem ragaszkodnék hozzá, nem mintha a jogegyenlőség nevében a zsidóknak a felsőházban képviseltetését nem kívánná, hanem, mert e képviseltetést még nem tartja időszerűnek. A nemzet, — ugymond, — még nem áll a haladás azon magaslatán, hogy ezt a képviseltetést természetesnek találja. . . .

És Keglevics István gróf még is szabadelvűnek tartja magát.

Hegedüs Sándor Irányit egy nyilatkozatra provokálta, arra t. i., hogy nyilatkozzék, vajjon a zsidók képviselőt óhajtja-e a főrendiházban? Ha igen, hát miért nem szól e tekintetben tisztán és érthetően pártjuk határozati javaslatára?

Irányi nem volt a házban, a függetlenségi párt többi tagjai pedig egyszerűen tudomásul vették a kérdést anélkül, hogy éfélé feltevések ellen ott nyomban protestáltak volna.

Egy nappal később P u l s z k y ugyanazt a kérdést intézte Irányi Dánielhez, a ki ekkor bent volt a tanácssteremben és válaszul Pulszky gyanúsítására hatalmasan rázta a fejét. Irányi tehát nem akarja kizárni a zsidók képviselőjét a főrendiházból.

Csak konstatálni akartuk, hogy már Irányit is kezdték gyanúsítani.

—ma.

Az alföldről.

S z e n t e s, 1885. február hó.

Tekintetes szerkesztő ur!

A legmagyarabb megyének legmagyarabb városából küldöm ezen sorokat a tekintetes szerkesztő urnak, s ha jónak látja, helyet adhat becses lapjában, mely amúgy is vajmi ritkán foglalkozik ezen vidékkel, — ami valószínűleg onnan van, mert ez még eddig nem igen szolgáltatott okot az Ön becses lapja által képviselt álláspont védelmére. Ami különösen a mi városunkat illeti, igaz, hogy a többi lapok is csak igen ritkán vesznek róla tudomást, ami nem épen csoda, ha tudjuk, hogy ezen város távol esve minden vasuttól, mintegy elszigetelve áll. Ezen gyér megemlékezés majdnem igazolni látszik azon mondást, hogy az a legjobb aszony, akiről legkevesebbet beszél a fáma, — ha ezt helyileg s a mai mozgalmas időkre való tekintettel is lehet alkalmazni. . . Csak örömeire szolgálhatna minden igazlelkű honpolgárnak, ha az ország majd eme, majd más részében fejét felütő hydra épen ezen vidéken nem mutatkozott volna mindeddig. Általánosságban s különösen a mi megyénket illetőleg ez el is mondható — de nem az egész vidékről, s egyes helyeken bizony itt is jelét adta áldástalan jelenlétének.

Van itt közelünkben egy — nem a mi megyénkhez tartozó — olyan falu-város féle helység, a hol mindezt ideig, — már t. i. az utóbbi követválasztást megelőző évig, — békében, szép és példás egyetértésben éltek egymással a keresztények és zsidók. Hogy is ne! hiszen az a néhány zsidó, ki itt lakik, volt a megalapítója annak az élénk forgalomnak, gabnapiacznak, melyhez fogható kevés van az országban, s így a nép jólétének, az ipar és kereskedelem lendületének és felvirágzásának! Nem is látott a zsidóban ott, legalább eddig, senki mást, mint hasznos és munkás polgártársat, s a tisztviselők megválasztásánál sohasem jött tekintetbe a konfesszió; keresztény és zsidó egyaránt foglalhatott el bizalmi állást. Ugyaníly szép egyetértés uralkodott a társadalmi téren is.

Négy vagy öt éve mult, hogy egy zsidóünnep alkalmából rendezett pikniken feles-számmal jelentek meg

a zsidóvendéglős termeiben keresztények és zsidók; a társadalom elitje volt ott együtt, pedig részben külön is volt terítve azok számára, kik vallási szempontból nem ehettek minden teritékből. S ez senkinek sem volt akkor feltűnő! A táncsteremben a legválogatottabb izlés, divat és elegancia uralkodott; senki sem gondolt egyébre, mint a tánczra és zenére. Öröm s jókedv sugárzott minden arczról.

Azóta nagyot zökkent a társadalom kocsikereke ezen faluvárosban is — visszafelé, Most elkeseredett harcz folyik ott keresztények és zsidók közt. Azt, hogy bált rendeznek, s a zsidókat tüntetőleg nem hívják meg, — még nem volna érdemes regisztrálni; lévén ez egészen guszthus dolga. De az már nagy társadalmi hanyatlásra mutat, hogy a zsidók házain az ablakbeverések napirenden vannak, sőt az ezeket rendezők még fejbeveréssel is fenyegetőznek saját lapjukban. Mert ott ezen iránynak külön lapja is van. — A lakosság nagy része el van idegenítve, s fellovalva a zsidók ellen, annyira, hogy zsidóval nem lépnek üzleti összeköttetésbe, nála nem vásárolnak, külön ker. hitelszövetkezetet alapítottak, melynek élén persze azok állanak, akik a hajszát megkezdték.

S mi idézte elő ezen szomorú változást? Talán a nép elszegényedése? Hiszen említettem, hogy ott a lakosság jólléte virágzik, s a nép hihetetlen fényűzést fejt ki. Részletesen hosszú volna itt ezen szomorú állapotok eredetének indokait felsorolni, azért csak néhány rövid vonással fogom azok ecsetelését megkísérteni.

Az 1881. évi orsz. képviselő-választáson ott két jelölt lépett fel: Károlyi Pista gr. mint kormánypárti és Győry Elek, a 48-as párt részéről. Ugy hiszem, nem kell ezeket itt bemutatni. Országosan ismert név mind a kettő. Bármelyikre is büszke lehetett volna a kerület. Volt is mindkettőnek nagy pártja, s — ami talán öreg hiba is volt, — mindkettőnek pártja élén a főkortések közt voltak zsidók is. De a 48-as párt zsidó-kortese jobban értette a mesterségét, s így történt, hogy a gróf a bankettek és dáridók daczára, — melyek különben a másik oldalról sem hiányoztak, — kisebbségben maradt. Ezt a arisztokráciai büszkeség nem felejthette el. Kerüljön bármibe, de Győrynek a legközelebbi választáson meg kell buknia. — S úgy is történt. — A terv mestereleg volt kigondolva. — Kormánypárti, — az világos volt, hogy hiába lépne fel Gy. ellen; ellenzéki sem érte célzt, mert Győryt szereti a nép. Ergo: antiszemita jelöltet kel felléptetni, — erre kell előkészíteni a talajt — a jövő választásig. Ennek mindig s mindenütt lehet pártot szerezni, mert mindenütt több a műveletlen, izgága tömeg, mint az intelligens, higgadt elem. S a grófi jux teljesen sikerült. Alkalmassá egyént is talált egy ottani ev. lelkészben, kiben megvolt az a hiúság, hogy a honatyai székre magát méltónak tartsa. Hogy mily utón jut hozzá, az legkevésbé sem aggasztotta lelkiismeretét. Mint szabadelvű vagy ellenzéki hiába lépett volna fel; csak nevétségessé tette volna magát. Hanem dühös zsidófalással még az általánosan szeretett Győry ellen is sikerrel lehet fellépni, s így lett a lelképásztorból, kinek feladata a béke s egyetértés hirdetése, s akinek annakelőtte eszeágában sem volt az antiszemitáskodás, a legvéresszájabb demagóg és zsidók elleni izgató, ki az egyházi szószékről, és lapjában folytonosan uszítja „hiveit“ a zsidó lakosság ellen. Ott kezdte, hogy legelőször is létrehozott egy »ker. hitelszövetkezetet« s megtámadta a másik pénzintézetet, melynek egyik igazgatósági tagja véletlenül zsidó volt. Ez persze nem maradt adós a felelettel, minek aztán sajtóper lett a vége. Azt felesleges mondanom, hogy mai napság zsidónak nem szolgáltat igazságot az esküdtszék; ha vádló, elutasítják, ha pedig vádlott, úgy elmarasztalják, hogy csakugy ropog. Persze, hogy a mi zsidónkat is csuful elmarasztalták. De a szeretet vallásának hirdetője nem elégette be az egy zidó elvesztésével, hanem azóta szünet nélkül dühöng a zsidók ellen, s folyton izeg-mozog, hol lejövén a fővárosból, hol visszautazva oda. S az ilyen papot megtűrik a helyén, református keresztények! Bátran lehet azonban állítani, hogy a kerületnek intelligens részét akaratum ellen képviseli, s hogy ezek mindent el fognak követni, hogy a szégyenfoltot letöröljék kerületökről a legközelebbi választáson.

Igy lett az alföldön egyik legmagyarabb hely, mely a zsidóknak köszöni mai nagy iparát, kereskedését és felvirágzását, az antiszemita demagógia legocsmányabb fészke.

Azonban a zsidók békével türik azon méltatlanságokat, s nem viszonzják a gyűlöletet hasonlóval, jól

tudván, hogy az antiszemiták erkölcstana szokta egyesekért az egészet bántalmazni. S tudják végre, hogy miként sok fergeteg elvonult a zsidók feje fölött s ismét elmult, anélkül, hogy annak árthatott volna, úgy fog a mostani törpe hősök által inscenizott komédia is elvonulni, s nyomot sem hagy maga után.

D. Y.

Örvendetes jelenség.

I z s á k, febr. 16.

Tekintetes szerkesztő ur!

Nem célom most az antiszemitizmusról és annak hőseiről szólni, hanem hitsorsosaimnak akarok egy örvendetes eseményt tudomásukra hozni.

Igaz, hogy ezen örvendetes esemény olyan, melyet más időkben természetesnek találtunk volna; de ma valódi esemény ez: különösen ha még tekintetbe vesszük, hogy antiszemita kerületben

Hogy mikép lett e kerületben antiszemita képviselő megválasztva, az nem tartozik ide, s talán majd később szerkesztő ur engedelmével lesz alkalmam erről bővebben szólni; nem oly érdektelen ez, mint sokan hinnék, mert ez az a kerület, a hol az antiszetiszemita kortések Rezső trónörökös nevét is elég vakmerők voltak ámitó eszközzel használni.

De térjünk a tulajdonképeni dologra.

Községünkben rövid idő alatt 6—8 vagyonos zsidó család költözött el, mi által amugy is szegényesen berendezett iskolánk tetemes kárt szenved. Én, hogy iskolánk részére legalább a legszükségesebb eszközöket megszerezhessem, elhatároztam, hogy néhány növényeket betanítok egy szindarabra és azt velők az iskola javára előadatom; a mi folyó hó 7-én meg is történt. Az előadás erkölcsi sikeréről nem akarok beszélni, a mint hogy nem is beszélhetek már azért sem, mivel én rendeztem.

Az anyagi sikerről egyszerűen megjegyezhetném, hogy 40 frt volt a tiszta jövedelem, (a mi ilyen kis helységben fényesnek mondható), de éppen erről szól most az ének. Mert hogy a helybeli zsidó iskolának 40 frt tiszta jövedelme maradt, ezt ugyszólván az itteni intelligensebb keresztény családoknak köszönhetjük. Nemcsak, hogy egyetlen egy intelligens keresztény család el nem maradt, de még ők buzdítottak több zsidó családot, kik elakartak maradni az előadásról, hogy csak jöjjenek. És így csak is így maradhatott iskolánknak 40 frtnyi jövedelme.

És ez, a mit én ma örvendetes eseménynek tartok és hitrokonaimnak bizonyára ép oly jól fog esni ezen igénytelen sorokat olvasni, mint jól esett nekem ama este látni, hogy keresztény polgártársaink mennyire buzgólkodnak, hogy a zsidó iskolának minél több jövedelme legyen.

És mindezért én nem tehetek egyebet, mint hogy hálás köszönetet mondok ez uton is a nagy buzgalomért. Nem tehetek?! de hogy nem! — tehetek és teszek is... sokat, — mindent, mi csekély erőmtől telik... ,

Az iskola nagy tér...

Weisz Soma,
tanító.

A reformegyház elnökségéhez!

Zsengeri Mór ur felkért bennünket az alanti válasz közzétételére, melyet ő a reformegyház elnökségéhez a bizottságba való megválasztása alkalmából intézett. Zsengeri Mór ur e válaszában visszautasítja a reformegyház elnöksége által reá ruházott tisztséget és kinyilatkoztatja, hogy ő a jelen viszonyok közt egész más irányt és mozgalmat tart szükségesnek. Mi készségesen nyitunk tért Zsengeri ur eme kijelentésének, annál is inkább, mert azon férfiak közé tartozónak ismerjük, kik felekezeti ügyekben komoly és figyelemreméltó enuncziációkat tenni hivatva vannak.

A válasz így hangzik:

Tisztelt elnök ur!

Szeretett hitrokonaim!

Tudomásul vettem a budapesti reformált izr. hitközség folyó hó 8-án tartott közgyűlésén történt bizottsági tagul való megválasztásomat. Sajnálattal kell kijelentennem, hogy ezen megválasztást el nem fogadhatom.

Bár elvben nem vagyok a felvetett reformnak ellene, miután már 1848-ban tagja voltam a helybeli zsidó reformközségnek és buzgó tényezőként működtem létrejöttén, még sem tartott ez idő szerint opportunusnak, hogy hitfelekezetünk mostani zilált állapotában, — hol a szervezet teljes hiánya mellett, úgy is két egymással ellenségesen szemközt álló országos irodával vagyunk megverve, — hazai zsidóságunk annyira óhajtott egysége még ezen tervezett reformtörökvések által is nehezítették. Hallom, hogy a kultuszminiszter ur ezen tervezett reform létrejöttét már régebben támogatja, ha ez való lenne is, úgy ez igazi érdekeinkre nézve nem mérvadó, hisz a kultuszminiszter ur a reánk nézve annyira káros és törvényellenesen fennálló országos irodát is akadálytalanul engedni sárba tiporni felekezetünk legvitálisabb létfeltételeit.

Szeretett testvéreim Izraelben! hagyjuk most ezen reformokat, és vállalva küzdjünk inkább egészséges szervezetért, törekedjünk a béke helyreállítására Izraelben.

Nekünk izraelitáknak nincsen a földön nagyobb ellenségünk, mint saját közönbösségünk és mély lethargiánk, melylyel hitfelekezeti érdekeink iránt viseltetünk.

Önök tisztelt uraim, megmutatták reformtörökvéseik által, hogy a tettek mezejére lépni elhatározták magukat. Engedjék meg tehát, uraim, hogy e-tekintetben némi direktzióval szolgálhassak a teendők iránt.

Mindenekelőtt az agitáció minden eszközeivel törekedjünk az országos irodák megbuktatására és az összes magyarországi zsidóságot egyesítő szervezet létesítésére. Hogy ez miként legyen eszközöndő, az lenne a ténylegesen a tanácskozások tárgya, melyekben legjobbaink készségesen buzgalommal részt vennének. — Csak is ily határozott kezdeményezés által érhetjük el azon czélt, hogy a kultuszminiszter szégyenletes gyámsága alól felszabadítsuk legszentebb hitfelekezeti érdekeinket.

B u d a p e s t, 1885. február 20.

Hitrokoni üdvözléssel:

Zsengeri Mór.

Előfizetési felhívás!

Azon tisztelt előfizetőket, kiknek előfizetésük lejárt, tisztelettel kérjük, előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt.

Félévre 4 „

Negyedévre 2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker., Hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A k i a d ó h i v a t a l.

H I R E K.

— A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban végre akadt valaki, ki az általunk ismételt megjelölt visszasságok előtt el nem zárkozott és figyelemre méltatván azon indokokat, melyek az irodák eltörlése mellett e lapokban többször felhozattak, most azzal a tervvel jár, hogy az irodák megszüntetessenek és helyettük a miniszteriumban egy osztálytanácsos neveztesse ki, a ki egyedül a zsidó felekezeti ügyek vezetésével lenne

megbizva. Egyelőre nem fejthetjük ki erre vonatkozó nézeteinket, melyeket csak akkor lesz okunk elmondani, ha e hír pozitívabb alakot fog öltetni. Addig is csak megelégedésünket fejezzük ki az iránt, hogy szavunkat figyelemre méltatták, és hogy végre illetékes helyen is átlátják, hogy az irodákról való nézeteink a zsidó magyarok közérzetének hű kifejezése volt.

— **Furesa.** Zala-Egerszegről írják nekünk: Sajátságos esetről akarom tudósítani, ha ugyanis helyet enged becses lapjában. A dolog olyan hihetetlen, hogy szinte érzem, miszerint nevem aláírása mellett még hivatalos okmánynyal is bizonyítsam állításaimat, ha hitelességük iránt minden kételyt eloszlatni akarom. Miután azonban hivatalos aktával nem rendelkezem, kifogástalan tanuk aláírásával erősítem meg, a mit elmondandó vagyok. A dolog ugyanis abban áll, hogy a z a l a - e g e r s z e g i törvényszék előtt már folyó év január hó elején hirdették ki a sárhidai zavargóknak a kir. kuriától leérkezett jogerős ítéletet, de a z m i n d e d d i g v é g r e h a j t v a n e m l e t t, Az elmarasztalt vádlottak a büntetés megkezdésére még csak halasztást sem kértek és még is szabadon járnak, azzal dicsekedve, hogy nekik a »nagyságos urak a büntetést elengedték«. Tény az, hogy a jogerős ítélet kihirdetése után a zala-egerszegi törvényszék elnöke az elmarasztaltaknak egyszerűen kijelenté, hogy: »most már haza mehetnek«. Ezt kétszer se kellett mondania, mert a vádlottak magukat alázatosan meghajtva, el is távoztak és eddig a törvényszék tájékán se látták őket.

— **Az új zsidó egyház.** Megint semmi sem lesz belőle. Szétfoszlik, mint a buborék és marad csupán Szterényi ur, mert a többi visszaesik a régi közönybe. A mit akartak, azt elérték: az újságban ki volt téve a nevük, közgyűléseztek, kiadták a frázisokat, melyek begyűltek és azzal vége a hecycznek. Szterényi ur az ő 300 aláírásával, »a megalakult« községgel, s az ő 18 parancsolatával csak annyit ért el, hogy neve a modern alapítók sorában fog felemlítettetni, majd ha valaki az újabb szélhámosságok történetét megírja. Már pedig nem ez volt czélja a szerencsétlen férfinak, a kit mi egyébiránt valóban sajnálunk. Ő községet akart, a hol ő, mint rabbi tovább működhetett volna, és boldogsága közel volt, a község már megalakult, a tagok elfogadták az ő hitelveit, és mindezek dacára kérdéssé vált ismét a vállalat léte. Surlódások, hogy ne mondjuk, veszekedések állottak be, miket Szterényi ur kiegyenlíteni nem képes. A veszekedésre első sorban a tagsági díjak szolgáltak alapot. Nem akartak egyenlően megosztani az új vallásalapítás anyagi terheiben. Mert vannak prókátorok, orvosok, grájzlerok, írók és kocsmárosok a kompaniában, kik igen helyesen utaltak arra, hogy a nagyobb társadalmi rang nagyobb kötelezettséget ró az emberre — noblesse oblige! Miért fizessen a greisler vagy az író annyit, mint a kocsmáros vagy a prókátor? Hát ez igazság? Szabad-e vallásalapító apostoloknak így megfeledezni a méltányosság követelményeiről? Aztán ez még hagyján! De hát a prókátorok és írók minden címet és rangot magukhoz ragadnak, úgy, hogy a szegény greislerokat és kocsmáros urakat még csak apostoli titkároknak vagy jegyzőknak sem választották meg. Csak mint közönséges próféták szerepelhetnek ők, a mi pedig nem valami nagy dolog, mert egyszerű próféta mindenki lehet, a ki rabbi Szterényi ivét aláírja. Az ingerültség tehát nem alaptalan, és miután a zsarnoklateinereknek engedni nem lehet, nagyon valószínű, hogy nagy események előestéjén állunk. Előbb-utóbb bekövetkezhetik a katasztrófa. Mi el vagyunk készülve a — legrosszabbra!

— **Az antiszemita bárgyuság** megint merényletet követett el a tudomány és jó izlés ellen. „Zalánfutása“, e klasszikus költemény egy részét megtette korcsmai nő-

tának s a cigányokat be akarja vinni primásnak a főrendiházba. Hát hiszen ez nem rossz idea, de a főrendiházba olyan bolondok is belekerülnének, mint az inditványozó, Komlóssy Ferencz, a ki aztán a cigányprimás nótájára táncolni kezdene. Mert hát az ő politikája csak ugyan olyan politika, a melyik füttyölésre tánczol. Hanem ha a cigányprimás Komlóssyt tánczoltatná is a főrendiházban nem huzná neki azt, hogy régi dicsőségünk hol késsel az éji homályban, mert arról a cigány ép annyit tud, mint Komlóssy ur, hanem huzná neki azt, hogy „zikzene-zakzene”, a mi nóta is, korcsmába való is, komisz is, tehát — antiszemita is, és épen úgy nem való a főrendiházba, mint Komlóssy, meg a kit oda ajánlott, a cigány primás.

— **Kónyi Manó.** Az országgyűlési gyorsiroda főnökét, Kónyi Manó urat, a ki 25 éven át a legnagyobb szorgalommal és buzgósággal tölté be nagy felelősséggel és terhekkel járó állását, e héten nyujdíjazták. Ez alkalommal Szilágyi Dezső országgyűlési képviselő az ellenzék részéről is kifejezte azt a rokonszenvet, melylyel a képviselőház minden tagja Kónyi Manó iránt viseltetik, kivéve az antiszemitákat, kik a fáradhatatlan tisztviselő érdemeit csupán azért nem akarják elismerni, mert Kónyi Manó — zsidó. Nem feladatunk Kónyi ur érdemeit itt külön kiemelni, a képviselőház és a napisajtó elismerésének lelkes szózatai mindennél többet mondanak. Csak azt kívánjuk, hogy Kónyi ur, ki megrongált egészsége miatt kénytelen volt eddigi működéséről lemondani, nem sokára ujult erővel kerüljön vissza annyira szeretett régi körébe.

— **A vadmerti lázadás.** A budapesti fenytörvényszék delegált tanácsa e héten kezdte tárgyalni a mult évben Vadkerten inszczenált lázadási esetet. Az eset tavaly, június 8-án történt, mely napon a dunapataji kerület kormánypárti képviselőjelöltje, Gajáry Ödön, Károcsáról Kis-Kőrösre rándult programbeszédet mondani. Beszéde nem tetszett a függetlenségi antiszemita választóknak, a kik minduntalan szavába vágtak, e miatt aztán csetepaté támadt a két párt között, de a rendet csakhamar helyreállították. — Kiskőrösről Vadkertbe ment a képviselőjelölt, ott azonban nem is juthatott szóhoz. A szolgabíró csöndre intette a zajongókat, kik gúnyos kiabálással válaszoltak neki. Az izgatók közül letartóztattak egyet, a mi olaj volt a tüzre. A felbőszült tömeg betörte a község háza kapuját s ki akarta szabadítani az elfogott kortest. A nép fenyegetőzéseire szabadon eresztették a foglyot, a ki zajongva járt pártbeliei közt s elpanaszolta, hogy mily méltatlanul bántak vele. A népnek, — mondá, — elégtételt kell szereznie. Az urak félnek, tehát addig kell ütni a vasat, a mig meleg. — S mindenfelől hallatszott a jelszó. „Üssük az urakat!” A vadmertiek megfogadták a tanácsot s botokkal, vasvillákkal, gereblyékkal rontottak a kalocsaiakra és kiskőrösiekre, meghajigálva őket téglákkal s mindenféle megnevezhetetlen dolgokkal. A megtámadottak közül sokan megsebesültek s Gajáry kénytelen volt hivel együtt elmenekülni. A falun kívül megállottak a vásártéren, hogy megmosdassák s bekötözzék sebesültjeiket. A vér láttára visszaroht a faluba a jelölt kísérete. Kerítéseket rombolt szét, botokat, léceket, rudakat szedett föl s úgy roht vissza a faluba. A jelölt kiterjesztett karokkal állt hivei elé, kért, rimánkodott, s végre sikerült megállitania pártját. Mialatt a kiskőrösi kormánypártiak sebesültjeiket ápolgatták a legelőn, egy falubeli zsidó lélekszakadva futott a mezőre s elmondta, hogy az antiszemiták feltörték a boltokat s rabolják a zsidókat. Eötvös szolgabíró hajdujával együtt kerülő utakon menekült s katonaságért sürgönyözött Pest-megye alispánjának. Földváry alispán, e táviratot véve, jelentést tett a belügyminiszternek, a ki azonnal elrendelte, hogy még a délutáni vonattal 100 katona menjen

Vadkertre. — E perben is ugyanazok a jelenségek tünnek fel szemünk előtt, mint a többi (zala- és somogy-megyei) lázadási perekben. A vádlottak tagadnak és a tanuk, kik hivatva volnának a bűnösség kiderítésére adatokat és eszközöket nyujtani a törvényszéknek, szintén a dolog könnyebb részét, a tagadást választják. Ily körülmények közt nem csoda, ha az igazságszolgáltatás iránti bizalom teljesen megingattatik. De a jelen esetben még egy körülmény ragadja meg figyelmünket és ez az, hogy a védelmet Istóczy Győző vállalta el, ugyanaz, a kinek neve jelszó gyanánt szolgált, mikor a tömeg az „urak és zsidók” ellen rabolni indult. Hogyan lehet olyan ember a törvényes rend védője, a kinek minden törekvése oda irányul, hogy a népet felbujtsa? Valóban saját-ságos időket élünk, és ha a vadmerti lázadás bizonyos urakat még nem világosított fel az antiszemitizmus céljairól, akkor csakugyan nagy katasztrófák előestéjén állunk.

— **II. Böszörmény, 1885. február 17-én.** A helybeli izr. hitközségnek nagy halottja van. Szomoru napok, gyászos emlékü dolgok azok, melylyel egy városunk, de kiválólag hitközségünk sujtatott, mert meghalt egy férfi, kiben összpontosítva valának mindazon polgári erények, melyek egy felekezeti és hazáját lángolóan szeretni tudó polgárt jellemezik. Most, midőn a zsidóságnak, különösen városunk zsidóságának, a felkorbácsolt szenvedélyek dühöngése alatt annyit kell szenvednie, bizonyára fontos, ha vannak oly egyének, kiknek egész életök azon egyedüli törekvésben nyilvánult, hogy úgy hitsorsosokkal, mint felebarátjukkal szemben egyaránt kitüntessék nemes és minden üdvös iránti jószívűségüket. Ily férfi volt Lédig Sámuel, Hajdumegye egyik gazdag földbirtokosa, a helybeli izr. hitközség elnöke, kongresszusi képviselő, városi és megyei biz. tag. Életét az egyszerűség, tántorithatlan hazaszeretet és minden üdvös intézmény iránt való bőkezűsége jellemezte. A helybeli református templom és orgona építéséhez tetemes összeggel járult, az izr. templom és a mai kor igényeinek megfelelő nyilvánvs népiskola és más közhasznú intézmények az ő bőkezűségének köszönhetik fennállásukat, s hogy végrendeletében nem csekély összeget hagyományozott jótékony célokra, azok után miket tett, csak természetes volt. Temetése e hó 15-én d. u. 3 órakor lélekemelő ünnepélyességgel a városi és vidéki lakosságnak vallás-különbség nélküli részvéte mellett ment végbe, és beláthatlan néptömeg kísérte a halottat utolsó útjára. A gyász-énekeket a debreczeni izr. hitközség nagyhirű kántora végezte. A boldogult felett a meghatottság és legmélyebb fájdalomtól áthatott rövid, de szívből jövő gyászbeszédet a boldogult egyik rokona, dr. Kohán Dávid, városi főorvos ur tartotta. Lippe József, okl. népiskolai tanító.

— **A fővárosi izr. felekezeti intézetekben működő néptanító és tanárok folyó hó 14-én a sip-utcai fiúiskola helyiségében Szántó Eleázár igazgató elnöklete alatt tartották egyleti alakuló közgyűlésüket.** A testület, mint a budapesti általános tanítótestület egyik felekezeti köre fog működni, de a felekezeti alapon történő oktatás és nevelésügynek ápolását tüzte ki magának célul. A választás megejtetvén, elnöknek Szántó Eleázár, jegyzőnek Csukási Fülöp választott. A budapesti általános tanítótestület képviselői közgyűlése tagjaivá választottak: Szántó Eleázár, Csukási Fülöp (fiúiskola), Ransburgerné (leányiskola), Tolnai B. és Grünberger igazgató (izr. siketnémák intezete). Póttagok Csajági B. és Halász N.

— **A rabbiképző intézetből.** Feldmann József, a rabbiképző intézet egyik legjelesebb hallgatója, jövő szombaton, vagyis e hó 28-án tartja első magyar szónoklatát az intézet templomában.

— **A zsidó felekezet a főrendiházban.** Megbízható oldalról vesszük a következő sorokat: A zsidó felekezethez a főrendiházban való képviseltetése ellen a főrendiházban mindenesetre nagyobb oppozíciót fognak kifejteni, mint a képviselőházban, a hol az antiszemitákat kivéve, mindannyian elfogadták. Beszélnek ugyan, hogy az egri érsek fel akar szólalni a rabbikinevezés ellen, de ezt a tervét a katolikus főpapok közt többen ellenzik, és így még határozottan nem tudható, vajjon az egri érsek

nem fog-e szintén, hallgatni e törvényjavaslat ezen intézkedéséről. A mágnások közül azonban többen fognak tiltakozni a főrendiház tagjainak ezen szaporítása ellen, és különösen Zichy Ferdinánd gróf, a ki nagy beszédre készül. Lesznek végre olyan mágnások is, kik elvben elfogadják, a zsidó tag kinevezését, de a kik miként Keglevich István gróf tette, ezt a képviseltetést jelenleg időszerűnek nem tartják, és — „jobb“ időig elhalasztani kívánják.

— A bars megyei zsidóellenes zavargások ügyét e héten tárgyalta a kir. kuria III. büntető tanácsa. A zavargás, mely a büntető bíróság beavatkozását vonta maga után, tudvalevőleg a múlt év szeptember 1-én történt Vichnye és Peszenyér bars megyei falvakban. A za-

vargók nagyobb részt bepálinkázott gyármunkások s 10—14 éves inasgyerekek, az említett két községben a zsidók házeit, boltjait feltörték s azokból mintegy 300 frt értékű portékát elraboltak. A budapesti törvényszék a tettesek közül 27-tet helyezett vád alá, s lázadás büntetében mondta ki bűnösnek őket. A kir. tábla az ítéletet megváltoztatta s a vádlottakat a lázadás büntetése alól felmentve, a btk. 175. §-ában meghatározott magánosok elleni erőszak büntetében mondta ki bűnösnek. A kir. kuria Fabinyi Teofil elnöklété alatt tartott félórai tanácskozás után kimondott ítéletével a k. tábla ítéletét helybenhagyta, némi változtatással a büntetés kimérésére nézve.

Hirdetések.

Én, Csillag Anna

az óriási hajjal, a tisztelt közönségnek becses tudomására adom, hogy az általam feltalált *hajnövesztő kenőcsöt*, melynek 14 havi használata után *hajam 185 cmtr hosszúságot elért*, a tisztelt közönségnek használatára bocsátom és hogy az kizárólagosan nálam kapható. Tégelyként használati utasítással együtt 50 kr, 1 frt és 2 frtért.

Hajkenőcsöm orvosi szakközvegek által különös jónak találtatott: haj- és szaktálnövésére, főfájás, migraine, hajkihullás, kopaszfejség ellen, erősíti a hajbőrt, elősegíti a haj és a bajusz növét s a mellett a legfinomabb piperekenőcs.

Vidékre csak az ár előleges be-
küldése mellett vagy utánvétellel
történik a szétküldés.

Csillag és társa

BUDAPEST,

király-utca 26. szám.

Csillag kisasszony maga az
elárusító.

ANNA CSILLAG.

**A Schlik-féle vasöntöde- és gépgyár-
részvénytársaság** részvényesei a Budapesten 1885. évi
március hó 8-án délelőtt 11
órákor a Magyar orsz. központi takarékpénztár ülés-
termében (IV., bécsi utca 4. sz. a) megtartandó

XVI. rendes közgyűléshez

ezennel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése a felügyelő bizottság elentésével.
3. A mérleg megállapítása és határozathozatal a tiszta nyereség felosztása és kifizetése tárgyában.

Azon részvényesek, kik a közgyűlésben résztvenni óhajtának, részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt, a Magyar országos központi takarékpénztárnál (Budapest, IV., bécsi utca 4.) a társ. alapsz. 15. § a értelmében, legkésőbb bezárólag f. é. márczius 4-ig letéteményezni tartoznak.

Az alapszabály ugyanazon §-a értelmében megkivántatik, hogy a részvény legalább 60 nappal előbb iratott a letevő saját nevére.

Az igazgatóság.

Válasz

az antiszemitáknak.

Argusnak nagy hatást keltett
röpirata

az Egyenlőség kiadóhivatalában kapható.

Ara 20 kr.

Pályázat.

A dombrádi izr. hitközségnél a tanítói állomás megüresedvén, arra pályázat nyitattik, Pályázótól megkivántatik, hogy okleveles tanító legyen és a magyar és német nyelvben jártas. Évi fizetés 600 frt, a kinek neje női kézimunkában oktatást adni képes, előnyben részesül. Ez állomást elnyerni óhajtók a kellő okmányokkal felszerelt ajánlataikat folyó év márczius hó 20-ig alulirothoz beküldhetik. Az állomás folyó év ápril elsején elfoglalandó.

Dombrád (Szabolcs megye).

Sichermann H.

isk. biz. elnök.